

بررسی روابط کمی بین عملکرد و مدیریت آبیاری تابستانه در مزارع زعفران

علیجان سالاریان^۱، حسن فیضی^{۱*}، حامد کاوه^۲، حسین صحابی^۲

^۱ پژوهشگر پژوهشکده زعفران و دانشجوی دکتری زراعت، دانشگاه بیرجند؛ salariyan_alijan@yahoo.com

^۲ استادیار گروه تولیدات گیاهی، دانشگاه تربت حیدریه؛ h.feizi@torbath.ac.ir

چکیده

به منظور بررسی روابط کمی بین آبیاری تابستانه با عملکرد زعفران، اطلاعات مورد نیاز طبق طراحی پرسشنامه‌ای از بین کشاورزان منطقه تربت حیدریه با مصاحبه حضوری پر شد. داده‌ها در قالب طرح کاملاً تصادفی نامتعادل با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. نتایج نشان داد که در مزارع دو ساله، مقدار عملکرد کلالة خشک زعفران تحت تأثیر زمان شروع اولین آبیاری معنی‌دار نبود، ولی زمان اقدام به اولین آبیاری، تأثیر معنی‌داری بر افزایش و یا کاهش عملکرد زعفران (مقدار کلالة خشک) به‌ویژه در مزارع یک، سه و چهار ساله داشت. در کل نتایج نشان داد در مزارع با سنین بالا تعویق آبیاری تا اواخر مهر نتیجه بهتری بر عملکرد کلالة داشت.

کلمات کلیدی: آبیاری، عملکرد کلالة، گیاه دارویی.

مقدمه

به‌طور کلی، تمایز اندام‌های زایشی زعفران، هم‌زمان با کاهش رطوبت خاک در اطراف بنه و افزایش درجه حرارت اتفاق می‌افتد (صادقی و همکاران، ۱۳۸۲). از این رو به‌نظر می‌رسد که آبیاری و شخم حفاظتی در تابستان بتواند از طریق کاهش دمای خاک اطراف ناحیه بنه و نیز حفظ رطوبت خاک، ضمن تأثیر مثبت بر روند تمایز اندام‌های زایشی، در نهایت بتواند در تشکیل اندام‌های گل موثر واقع شود. علی‌رغم اینکه کشاورزان عدم آبیاری زعفران در تابستان را در مقایسه با سایر محصولات زراعی، به‌عنوان یک مزیت در نظر می‌گیرند، برخی از محققین آبیاری و شخم حفاظتی تابستانه را برای افزایش گلدهی زعفران مفید دانسته و اجرای آن را توصیه نموده‌اند (مسافری ضیاءالدین، ۱۳۸۰؛ صادقی و همکاران، ۱۳۸۲؛ قربانی قوژدی، ۱۳۸۶). فیضی و همکاران (۱۳۹۳) طی تحقیقی نشان دادند که در سال اول اجرای آزمایش، آبیاری در تیر و مرداد ماه بیشترین تأثیر را بر افزایش تعداد گل، عملکرد گل و وزن خشک کلالة زعفران داشت (به‌ترتیب ۲۵ گل در مترمربع، ۱۲/۱ و ۰/۱۶ گرم در مترمربع). همچنین در سال دوم، حداکثر افزایش در شاخص‌های ذکر شده (۱۲۷/۴ گل در مترمربع، ۶۱/۴ و ۰/۹۷ گرم در مترمربع) در نتیجه اجرای آبیاری در مرداد ماه مشاهده گردید. لذا اهمیت نقش آبیاری تابستانه و رابطه آن با عملکرد زعفران در مناطق مختلف بسیار زیاد می‌باشد که تحقیق حاضر بر این اساس انجام شد.

مواد و روش‌ها

با توجه به روش‌ها و شیوه‌های متنوع آبیاری مزارع زعفران در مناطق مختلف خراسان بزرگ (شمالی، رضوی و جنوبی)، این مطالعه در منطقه تربت حیدریه (خراسان رضوی) و شهر فاروج (خراسان شمالی) صورت پذیرفت. بدین منظور با مصاحبه با

^۱ - حسن فیضی - h.feizi@torbath.ac.ir